

PÁL LAJOS (1942 – 2020)

Gyásza van a *Századoknak*: életének 78. évében elhunyt Pál Lajos, a *Századok* volt szerkesztője, majd felelős szerkesztője. 1978 és 2016 között gyakorlatilag ő irányította folyóiratunkat, általában szerkesztőbizottsági elnökök vagy főszerkesztők mellett végezve meghatározó munkáját.

Lajos e csaknem négy évtized alatt sokunknak lett jó barátja, aki munkára ösztönzött, és felelős kritikusa is volt több történész-generáció tanulmányainak. Pamlényi Ervin mellett kezdte munkáját, akitől sokat tanult, de a szerkesztés mesteriségét maga formálta önnön képére, és emelte magas szintre. Olyan történész volt, aki jórészt mások munkájában teljesedett ki, és ritkábban követte saját ambícióit. De Rónay Jácintról írott kis kötete és historiográfiai munkái, a *Századok* történetéről írott tanulmánya formátumos szakembert mutatnak, olyan valakit, akinek világos képe van a szakmájáról, elsősorban a magyar, de nem kevéssé az egyetemes történelemről is. Legfontosabb műve azonban az a mintegy negyven évfolyam, amelyet a *Századoknak* beküldött tanulmányokból szerkesztett hatalmas folyamattá.

Búcsúztatóján, a Ráth György utcai Nyitott Műhelyben, szinte minden hozzászóló azt hangsúlyozta, hogy milyen figyelmes kedvességgel és egyszersmind kritikai éleslátással segítette az egyes tanulmányok és teljes évfolyamok napvilágra kerülését. Volt a lényében valami mélységesen jóindulatú segíteni akarás, a Másik és az Ügy szolgálata.

Mindig jó emlékem marad az az ösztönzés, amellyel az én munkámat támogatta. Ez mindig azzal a kedves gesztussal kezdődött, ahogyan Várbeli dolgozószobájában helyet kínált a belépés pillanatában. Ismeretségünk, barátságunk Pamlényi Ervin szerkesztői szobájában kezdődött, 1969 táján. A szoba polcain az ő idejében is ott voltak a *Századok* összes valamikori évfolyamának példányai, s ez különös súlyt adott szavainak, amelyek többek között olyan elődök iránymutatását követték, mint Thaly Kálmán, Szilágyi Sándor, Mályusz Elemér, Domanovszky Sándor, Hajnal István, Pamlényi Ervin, akik 1867 óta irányították Magyarország legrégebb és legtekintélyesebb történelmi folyóiratának munkáját. Ez a nagy szakmai súly nem lehúzta, hanem fölemelte őt: a keze alól kikerülő számok minden politikai körülmény közepette is megőriztek valamit, ami személyiségének szuverenitásából meggyőzően következett. Az ő szerkesztőségi szobája a folytatás, a folyamatosság, az értékőrzés műhelye lett, szívós igyekezettel tisztelven az elődök legjobb hagyományait. Neki is köszönhető, hogy a lap gyakorlatilag megszakítás nélkül működött nehéz évtizedek során át.

Utolsó éveiben megtanult a komputerrel bravúrosan bánni, irányította a lap digitalizálását, sőt tördelését is maga végezte el. Szerény, tisztességes és szeretetünkre méltó volt. Örültünk, hogy szerkesztői visszalépésekor magas elismerésben részesült: a Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozatának kitüntetését kapta meg 2017. március 15. alkalmából. Tagja maradt szerkesztőbizottságunknak. Hiányozni fog.

Frank Tibor
főszerkesztő